

“KÜLTÜR” KAVRAMININ TARİHİ VE COĞRAFİ TEMELİ

PARLAKYILDIZ, Hayrettin
TÜRKİYE/TURЦИЯ

ÖZET

“Kültür” kavramı, dünyadaki soğuk savaşların arkasında yer alan en önemli kavramdır.

Her toplumun kendi kültürüne dayanarak, kendi kültürüyle kıvanarak (sevinerek), başka kültürleri biçimlendirmek isteyişi önemli bir olgudur.

Aydınların tek tek yaptıkları “kültür” tanımlarının arkasında bazen tarihin, bazen coğrafyanın, bazen de kurulmuş bulunan devletin bağımsızlığını sürdürülebilir kılma düşüncesinin etkileri yatmaktadır. Biz bu bildirimizde, Sadık Tural’ın tarih bilinci, tarih bilgisi ve tarihten alınmış özgüven duygusuyla yaptığı “kültür” tanımlarını inceleyeceğiz. Sadık Tural’ın “**Tarihten Destana Akan Duyarlılık**” adlı eserinde yer alan kültür tanımlarını tarih, coğrafya, millî benlik ve bağımsızlık açılarından değerlendireceğiz.

Kültürü yalnızca aydınlara ait bir boyut gibi görenler de, kültürü ilkel kalıntılar veya köylülük özlemi olarak algılayanlar da Sadık Tural’ın tanımında kendilerine yer bulamayacaklardır.

Çünkü; onun için kültür, tarihî bakımdan varlık sahibi insan topluluğunun daha hoş, daha güzel, daha ulvi, daha akli, daha ekonomik, daha ahlaki saydığı değer ve davranışlardan oluşan bir hayat tarzıdır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, tarih, millî benlik, millî kimlik, coğrafya, ideal, insan, millet, edebî hayat, Sadık Tural.

ABSTRACT

Material Sources of Turkish Culture, its Historical and Geographical Grounds

Culture is an important notion that stands behind the cold wars in the world.

It is a fact that all societies want to form other cultures with their cultures. History, geography and idea of maintaining a state’s independence can be effective in defining culture.

In this paper, we will analyse culture descriptions of Sadık Tural which are based on historical consciousness, knowledge of history and sense of self-confidence.

We will examine culture definitions that exist in Sadık Tural's "**Tarihten Destana Akan Duyarlılık**", according to history, geography, national individualism and independence.

Those who see culture that only belongs to intellectuals or sense it as primitive remains or being a villager dream will not affirm Tural's definition.

For him, culture is a life style that consists of more agreeable, better, more sublime, more rational, more economical values and behaviours of societies which have historical background.

Key Words: Culture, history, national individualism, national identity, geography, ideal, mankind, nation, literary life, Sadık Tural.

GİRİŞ

"Kültür" kavramı, dünyadaki soğuk savaşların arkasında yer alan en önemli kavramdır. Her toplumun kendi kültürüne dayanarak, kendi kültürüyle kıvanarak, başka kültürleri biçimlendirmek isteği önemli bir olgudur. Bu olgu öncelikle soğuk savaşların, sonra da sıcak savaşların arkasında yatan başkalarını biçimlendirecek kadar, güçlü özgüven duygusu gerçeğine dayanmaktadır.

Türk aydınları 1859'dan beri "medeniyet" ve "kültür" kavramlarını tanımlamaya çalışıyorlar. Her tanım, o tanımlayanların toplumun diğer toplumlara göre konumunu belirleyici eğilimler taşımaktadır.

Aydınların tek tek yaptıkları "kültür" tanımlarının arkasında, bazen tarihin bazen coğrafyanın bazen de kurulmuş bulunan devletin bağımsızlığını sürdürülebilir kılma düşüncesinin etkileri yatmaktadır. Biz bu bildirimizde **Sadık Tural'ın** tarih bilinci, tarih bilgisi ve tarihten alınmış öz güven duygusuyla yaptığı kültür tanımlarını inceleyeceğiz.

Sadık Tural, kültür tanımlarını yaparken, edebiyatçı olmanın sonucu olan "**ağyarını mani, efradını cami**" anlayışına dayalıdır.

İki ayrı baskı yapmış olan **Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler** (1988,1992), **Zamanın Elinden Tutmak** (5. Baskı, 2006), **Bilgelerin Yolunda** (5. baskı, 2006) ve **Edebiyat Bilimine Katkılar** (2. baskı, 2004) adlı eserlerdeki tanımlardan yola çıkmak mümkündür. Burada onun, "kültür" kavramını tanımlama çalışmalarını kronolojik olarak ele alıp daha farklı değerlendirmeler yapılması da olasıdır; ancak, ben bu bildirimde **Sadık Tural'ın** "**Tarihten Destana Akan Duyarlılık**" adlı eserinde yer alan kültür tanımlarını tarih (zaman), coğrafya (mekân), millî birlik ve bağımsızlık, inanç (ideal/ülkü) açılarından değerlendirmeye çalışacağım.

Söylememiz gereken öncelikli husus, kitapta birçok tanım bulunduğu hâlde, biz bunlardan bazılarını seçtik. Değerlendirmemizi bu seçilen tanımlar üzerinden yapacağız.

Kültürel Kimliğin Tanımı ve Türk Kimliği

“Benliğini sosyalleştirip millî benlik hâline getiren, kimliğini sosyalleştirip millî kimlik hâline dönüştüren varlığa **insan** denir.” (Tural, 2006 a: 157)

Burada dikkat edilirse yazar, “**insan**” kavramını biyolojik olarak almıyor ve tanımlamıyor. “**Benlik**” kavramını sosyalleştirip “**kimliği**”ni de aynı şekilde sosyalleştirmesini ve özellikle millî kimlik hâline dönüştürürken, “**sosyalleşmeyi**” ön plâna çıkarıyor. Bugün en çok dertlendiğimiz ve çağdaşlaşma süreci içinde bir türlü beceremediğimiz “**sosyalleşmeye**” büyük değer veriyor ve millî kimliğin ön şartı sayıyor. Peki, benlik nedir, buna nasıl bir tarif getiriyor? Ona bakalım:

“Bir kişinin ben kimim, ben nasılım, benim hakkımda ne düşünülmesi lâzım? diye başlayan cevapların zemininde –veya arkasında– olan kabullenişlerin adına “**benlik**” diyoruz.

“**Benlik**” kavramına iç kuvvet, özel kuvvet, özel kabul ve özden doğan tezahürler de diyebiliriz.

Benlik, kişinin bio-psikolojik varlığının temelini oluşturan, önceki nesillerden genetik bakımından devralınan ile sosyal verasetin sonucu olan bir takım kabullenişlerdir. (Tural, 2006 a: 157-158)

Yukarıdaki tariflerin hepsinde kabulleniş olarak ortak nokta seçilmiştir. Kabulleniş kişi için önemli bir fiildir. Kişi kendisini kabullenişten uzak tutarsa, kendini bulması veya kendi olup **benlik** oluşturması tartışılır.

“Millî benlik” kavramına gelince, önce kendini bilmek, ben olabilmekten ve kendine güvenmekten geçer.

“Kendine güvenmeyen bir insana, kim ne iş havale eder? Evvelâ kendinize güveneceksiniz. Bio-psikolojik bir varlık olan insanın kendisine güvenmesi, kendini beğenmişlik ve beğenmişlik veren iç sesini dinlemesi, kendisiyle alâkalı birtakım hükümlerden yola çıkarak, dünyayı tanzim etmeye kalkması ne ayıptır ne de çirkindir. . Bütün mesele ölçü. .” (Tural, 2006 a: 158)

Kendine güvende ölçüyü kaçırmamanın esas olduğu paragrafta kendine güven duygusu sosyalleştikçe, törpülendikçe bir kalıba dökülür. .

“O kalıp ise, insanı birbirine benzeşen benlerle millî benliğe ulaştırır. Millî ruh, millî endişe, millî heyecan, millî mefkûre, millî hakikat, millî şuur, millî vicdan, millî uyanış, millî direniş, millî mücadele, kuva-yı millîye, millî izzetinefis...” (Tural, 2006 a: 159) gibi kavramların hepsini **Nutuk**’tan çıkaran Sadık Tural, bu kavramların her birini “**millî benlik**” olarak görür.

Atatürk’ün **Nutku**’nda bu kavramlardaki “**millîlik**” çok çok önemli olup bugün aranır hâle gelmiştir. Bu “**aranırlık**”; benlik, kimlik tarzımızı da tartışmaların içine sokarken, devlet geleneğimizde onulmaz yaralar açar hâle getirmiştir. Bunun için;

“Millî benlik hürriyetine ve bağımsızlığına düşkünlük göstermek şartıyla daha çok maddi refah ve daha çok sosyal itibar sahibi olarak, milletler camiasında yaşamak demektir.” (Tural, 2006 a: 160)

Hem kişilerin hem toplumların yukarıdaki tarif gereğince “**millî benlik**” içinde olması, gelecekteki **devlet-millet** münasebetiyle yeni yetişen kuşakların **devlet-i ebed, müddet** kavramını oluşturması da gecikmeyecektir. .

Kültür, genelde halkın yaşayış biçimi olduğuna göre; bunu Sadık Tural’ın Mümtaz Turhan’a atıfda bulunarak verdiği tarif içinde görmeye çalışarak, geleceğimizi biraz daha rahat kılma şansımız olacaktır:

“Kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddi, manevi kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, ilgileri, alışkanlıkları, içine alan davranış şeklidir.” (Tural, 2006 a: 45)

Yeniden **yapılanma** veya **küreselleşme** içinde bu tarifteki davranışı bulmak mümkün olacak mıdır acaba dersem, safdillik etmiş olmam mı? Türkiye’nin yeni politika düzeni, bu yeni yapılanmayla örtüşmek için bir yarış içine girmişken, **kültür** kavramını yeniden mi gözden geçireceğiz yani?. . Bu da bizim **millet-devlet** olmamızın temelindeki yaşama biçimimizi kökünden sarsıp da geçmişi bize bırakanlara gereğini yapmadan, geleceklerimiz olanlara ne bırakacağız dersiniz?

Şüphesiz ki, “kültür” bir tarih, “kültür” bir coğrafya, “kültür” bir ülkü, “kültür” bir dinî bakış, “kültür” bir millî benlik, kültür millî bir inanış ise; gelecekteki Türk toplumumuzun fertleri bizi sorgulamayacaklar mı? İşte bizi korkutan da bu... Sadık Tural’ın “kültür”ü çeşitli şekillerde ele alıp da bize yeniden hatırlatması ve “**tarihten destana akan duyarlılık**” içinde ince bir hassasiyetle sunmasının anlamını kavramak zor olmasa gerek...

“Kültürün içine giren en önemli unsurlardan biri –hiç şüphesiz– tarihî, edebî, içtimaî, ve etnolojik, folklorik değeri olan destanlardır.” (Tural, 2006 a: 46)

Gerek Halk edebiyatında, gerekse Divan edebiyatında ortaya konan destanlarda işlenen konuların hepsi de halkın kültür yapısıyla ilgili olup halkın yaşama biçimini, **geçmiş-gelecek** ilişkisini ortaya koyması bakımından önemli görülmelidir.

Destanların millî oluşundan dolayı, milletlerin maddi ve manevi yönlerini aksettirmesi önemli görülür.

“Türk destanlarında; mutlak hürriyet aşkı, “**alp**”lık, sözden dönmemek, dürüstlük, misafirperverlik, yardımseverlik gibi kültürün temel taşları dolayısıyla, millî karakterimiz sert çizgiler hâindedir.” (Tural, 2006 a: 56)

Sadık Tural, destanlarımızdaki unsurların kültürümüzü oluşturmasını net ve açık çizgilerle ortaya koyması, bizi biz eden kavramları yeniden hatırlatırken, Yunanlıların **Odyscia Destanı**’yla ortaya koydukları motiflerle karşılaştırması da, iki farklı coğrafyadaki milletlerin kültürlerinin birbirinden farklı insan tiplerini ortaya çıkarıp bizdeki **alp**’lık’ tipini belirgin kılmıştır.

Kültür-Tarih İlişkisi

Tarihin olması, coğrafyaya bağlıdır. Coğrafya olmazsa hiç şüphesiz ki tarihte söz konusu olamaz. Coğrafyası ender bulunan topraklarda yaşayan bizlerin 1071'den bu yana tarih oluşturması ve hâlâ oluşturulan tarih içinde gelecek nesillere model teşkil etmesi, Orta-doğu'nun bugünkü yapılaşmasında da etkindir. Bunun da en büyük sebebi, kültür kavramı içinde tarihi esas alan ve “Mazi ile hâl; hâl ile istikbâl” gibi kavramların önemini iyi vurgulayan Sadık Tural'ın şu benzetmesi de çok önemlidir:

“Mazi ile bağlantısını kesmiş bir cemiyet, hafızasını kaybetmiş insana benzer.” (Tural, 2006 a: 63)

Bu benzetiş, tarihi köklü kılmadığı gibi coğrafyanın geleceğini de tehlikeli görmektedir.

“Tarihe dönüş irtica değil, kendine dönüş, varlığının şuuruna eriştir.” derken de tarih bilincinin milletin devamlılığı içinde **kendi** olmayı şart koşmuştur. Bunun ise, millileştirilmiş bir eğitim-öğretim programları ve fikrî eserlerle olabileceği savunur. Bunda edebî eserlerin büyük rolünün olduğunun da bilinmesini ister. Edebi eserlerin içinde tarihin gelecekle olan bağlantısının ancak romanla olabileceği de hissettirilir:

“Tarihî roman yazarının vasıflarından biri, millî şuurla yoğrulmuş ergin ve coşkun bir ruha, zengin bir muhayyeye sahip olması.” (Tural, 2006c: 223) gerektiğini söyleyen yazar, örnek olarak da Nihal Atsız'ın sanatını bu yönden değerli bulur.

“**Kültür**, tarihî bakımından varlık sahibi bir insan topluluğunun daha hoş, daha güzel, daha ulvî, daha aklî, daha ekonomik, daha ahlâkî saydığı değer ve davranışlardan oluşan bir hayat tarzıdır.” (Tural, 2006 a: 164)

Tarihî bakımından kültürü ortaya koyan Sadık Tural, hayat tarzında bulunması gereken sıfatları sıralarken çok dikkatli davranarak, her biri diğerinden anlamlı ve toplumsal yaşayışın vazgeçilmezi olan özelliklerle kültürü tarihî açıdan değerlendirmeye çalışmıştır. Ayrıca, “Her kültürü, tarih içinde akıp giden maddî ve manevî unsurlarıyla da kendi içinde bir bütünlük” olarak görmüştür.

Başkaları tarafından farklılaşmış gibi görünen **mahallî kimliğe** bölgesel tavırlar içinde de rastlanabileceğini ifade eder. Bunun da sosyolojik adının **zihniyet** olduğunu;

“Zihniyet, coğrafyanın; zihniyet, yerleşilen mekânın; zihniyet seçilen mesleğin istikametinde değişir.” (Tural, 2006a: 165) diye söylerken de, kültürel yapı içinde mahallî kimliğin farklı yorumlanacağını da hatırlatır.

Kültürel kimliğimizin korunmasını ise: “İman, kanaat, dünyadaki bilgi birikiminden istifade ederek, alıp aktarabildiklerimiz, hoş ve güzel duygusunun verdiği zevk unsurlarından birini diğerine tercih etmeden yaşamak. Bilinçli bir

“**kendi olmak, biz’liği** korumak... **Biz’liği** gösteren millî kimliğe...” sahip olmak şeklinde ister ve çözüm olarak önerir.

Biz kelimesini anahtar olarak kabul eder, başkalarının **biz** kavramına aldırmaksızın **millî benlik ve millî kimliğe** derinlik katan Türk kültürünü yaşayarak, yaşatma zorunluluğunda olduğumuzu hatırlatmaktan geri durmaz.

Kültür-Coğrafya İlişkisi

“Türk Kültürü, yalnız tarihî değil, coğrafi alanda tabiat hadiselerine ve vatan sayılan tabî çevreye bağlıdır. (Tural, 2006a: 179) Türk kültüründe İslâm öncesi yani,850 yılından önceki döneminde **yaylak-kışlak** esaslı bir hayat vardı. Büyük bir kısmı Anadolu’ya Balkanlar’a, Doğu Avrupa ile İdil-Ural’a göç eden Türkler, öz kültürlerini yeni vatanlarına taşıdılar.” (Tural, 2006a: 179)

Yaşanan coğrafyanın, Avrupa’ya ve Asya’ya olan bağlantısı, o coğrafyadaki halkın kültürlerini etkilemekte, yakın olduğu Avrupa ve Asya’nın yaşamasına etki eden ekonomik, sosyal, siyasal ilişkilerinin az da olsa kültürel yapısında ve anlayışında değişiklik yaratmaktadır. Bu nedenle her ülkede yaşanan tabiat hadiseleri gibi, Orta Asya coğrafyasından Türkiye coğrafyasına yansıyan tabiat hadiselerinin en önemlisi **Nevrûz**’dur.

“**Nevrûz**” bayramının hangi bölgeye ait olup olmadığı tartışılrsa da, önemli olan Türklerin;

“Bu kutlamalara hem adını vermesi hem de gerekçesini söylerken, kendi kültür coğrafyasıyla tabii coğrafyasının gereği olmak üzere, Türklüğe ait anlayışlarının” (Tural, 2006 a: 178) yansımalarıdır.

“**Nevrûz veya Yeni Kün** kutlamaları Gök-Tanrı inancı çevresinde; **tabiat, Tanrı, insan** münasebetlerinin işaretlerini toplayan en eski törenimizdir. **Yeni Kün** bayramı, Türklerin tabiatın dirilişini alkışladığı, yıl esasına dayanan zaman değişiminin başlangıcı saydığı değişmeler için Tanrı’ya şükürünü ifade ettiği özel bir törendir.” (Tural, 2006a: 181)

Bu Nevrûz törenleri Türk coğrafyasında yüzyıllardır kutlanıyor; aynı coğrafyada da olsak; aynı duygularla yaşayan insanların **birliğini, diriliğini ve iriliğini** işte bu coğrafi kültürler sağlıyor.

Kültür-Millî Birlik ve Bağımsızlık İlişkisi

Kültür ideale dönüştürülmeli midir, kültür ideal olursa; milletin geleceği, milletin hayat tarzı, milletin dünya coğrafyasındaki memleketlerle olan münasebeti idealizm içinde yürürse, toplumlar daha mı huzurlu olur ? Bu sorulardan hareketle, Sadık Tural’ın **kültür-ideal** ilişkisini irdelemekte fayda vardır; “**Kültür**, millî benlik temeli üstüne oturan, millî kimlik vitrininde sunulan bir hayat alanı; **medeniyet**, çağın bilgi ve teknolojisinin benimsenen dinin, iman ve ibâdet esaslarının bir kişinin topluluğun veya toplumun öz benliğini ve kimliğini ortadan kaldırmayacak biçimde gönüllü tercihlerle, başka kültürlerin ihtiyaçlar dünyasına taşınmasıdır.” (Tural, 2006b: 115)

Çok uzun ve felsefi bir tarifi içinde gerek **kültür**, gerekse **medeniyet** kavramlarını oluşturmada **millî benlik**, **millî kimlik** ön plana çıkmakta; bugünkü küreselleşen dünya anlayışında medeniyetin; kültürlerin ihtiyaçları dünyasına taşınırken, öz benliğini ve kimliğini ortadan kaldırmasına tahammül edememektedir. İdeal insan tipinin kültür ve medeniyeti algılama ve uygulama biçimini de burada çizmiş olmaktadır. Yine;

“**Kültür**; bir özel topluluk olduklarını düşündüren insanların ortaya koydukları tercih ve tepkileriyle özel bir yaşayış biçimidir.

Bu yaşayış biçimi bir yönüyle mensubiyet anlamı taşıyan sosyolojik, sosyopsikolojik kabulleniş ve tepki veriş dizisidir. (Tural, 2006b: 115)

Kendilerini özel kabul edip ideal yaşantıyı kendilerine seçenlerin bir tercihi de olsa hangi topluma mensup ise o toplumun da millî yapısını kavramış olması gerekir. Atatürk’ün kültürle ilgili aşağıdaki sözleri bu yönden destekleyici olmaktadır:

Kültür, tabiatın yüksek verimleriyle mutlu olmaktır. Bu anlatım içinde çok şey vardır;

“Temizlik, saflık, yükseklik ve insanlık gibi. Bunların hepsi insanlık niteliklerindedir.” (Köklügiller, 2004e: 88)

Atatürk’ün getirdiği tarifte, insanın insan olma özellikleri varken, Sadık Tural’ın kültür tariflerinde de ideal insan tipi içinde kültürel tarz vardır.

Atatürk, kültürle ilgili bir başka tarifini de yukarıdaki düşünce içinde bizlere daha açık, daha millî ve bizleri daha düşündürücü biçimde vermektedir:

Doğu’dan ve Batı’dan gelen tüm etkilerden büsbütün uzak, ulusal yaradılış ve tarihimize uygun bir kültür düşünüyorum. Çünkü, ulusal dehamızın tam olarak gelişmesi, ancak böyle bir kültürle sağlanabilir. Herhangi bir yabancı kültürü, şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür; yapıldığı, geliştiği yerin özelliklerine bağlıdır. Bu yer ulusun karakteridir. (Köklügiller, 2004e: 88)

Atatürk, kültürü milletin karakteri olarak görüyor ve böylece millî bir kimliğe dönüştürüyor. Bildirinin başından beri verdiğimiz kültür tarifleri de Atatürk’ün önemle vurguladığı; “**Doğu’dan, Batı’dan** gelen etkilerden uzak derken, **millî ve kendi** olmamız gerektiğinin de altını çizmektedir. Türk milletinin varlığını derin ve sağlam kültür sınırları içinde görmek isteyen Atatürk’ün; “Millî kültürün her çağda açılarak yükselmesini, Türkiye Cumhuriyeti’nin temel dileği olarak sağlayacağız. (Köklügiller, 2004e: 88) sözleri devletimizin yapısını oluşturan kültürü millî birliğin ve bağımsızlığın şartı sayıyor.

Sadık Tural ise; “Kültür en büyük ortak paydadır.” (Tural, 2006b: 116) derken, en büyük ortak paydanın da millet olduğunu aşikâr olarak vurguluyor. Yine, Sadık Tural;

“Türk dünyasının aydınları tarihî zenginliğimizin atalardan bize kalan mirasın ortaya çıkabilmesine ve Türk dünyasının ortak değerleri olarak millî kimliğinin kavrayışına yardım edecek tarzda kullanmaları gerekmektedir. (Tural, 2006b: 118) derken, aydınlara görevini hatırlatıyor ve Atatürk’ün;

“Millî benliğe sahip çıkmayan milletler, başkasının avı olur.”

“Medeniyet öyle bir ateştir ki, ona yabancı kalanları yakar, mahveder.” (Tural, 2006b: 119) sözleriyle bütünleştirirken; Atatürk’ün millî benliğe sahip çıkarak ileri teknoloji ve bilim hayatı kurmayı emreden bu sözlerini bunalımdan çıkış noktası olarak gösteriyor.

“**Ben**’leri, **biz**’leştiren bir gönüllü katılım ve uygulama bütünlüğü olarak kültürü” gören (Tural, 2006d: 30) Sadık Tural;

Hukuku bir kültür oluşturucusu sayarken, hoşgörü ihtiyacında birleşmeyi Türk millî bütünlüğünü sağlamada ihtiyaç duyduğumuz gençliğin yetiştirilmesini de önemli bir etken olarak görmektedir.

SONUÇ

Kültürü yalnızca aydınlara ait bir boyut gibi görenler de, kültürü ilkel kalıntılar veya köylülük özlemi olarak algılayanlar da **Sadık Tural**’ın tanımında kendilerine yer bulamayacaklardır.

Yukarıdan beri açıkladığımız ve ortaya koyduğumuz ölçülerle bu tanımlar, tarihe dayanan bir bilinçlilikle temellendirilmiştir. Atatürk’ün “Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça kendinde güç bulacaktır.” ifadesini algılamış aydınlardan biri olan **Prof. Dr. Sadık Tural**, maddî kültürün yaratıcı yönünü de ortaya koyarken, tarihî ve coğrafi boyutlarını da gösteren ve düşündüren tanımlar yapmıştır.

Türk kültürü, yapısı gereği gerek insani, gerek İslami bakış açısından kaynaklanan şekliyle ne Osmanlı’da ne de Cumhuriyet döneminde **kuşatmacı**, **baskıcı** ve **empéryâl** olmamıştır. Aksine Atatürk’ün dünyanın tüm ülkelerine model olan ve ICANAS’ın da ana noktasını teşkil eden “**Yurtta Sulh, Cihanda Sulh**” prensibiyle yayılmacılığı reddetmiştir.

Bakınız Sadık Tural’ın, El Câhiz’den alıntı yaptığı aşağıdaki sözler bunun bir kanıtı değil midir?

“Türkler yaltaklanma, yaldızlı sözler, münafıklık, kovuculuk, yapmacık davranışlar, kişileri yerme riyâ dostlarına gösteriş, arkadaşlarına fenalık, bîdat nedir bilmezler. Çeşitli fikirler onları bozmamıştır. Hile-i şeriye ile başkalarının malını helâl saymazlar.onların tek ayıbı ve başkalarını kendilerinden ayıran husus, vatanlarına karşı çok düşkün ve muhtelif memleketlerde korkmadan dolaşmayı sevmiş olmalarıdır.” (Tural, 2006 a: 180)

Gerek bu bildiri, gerekse Sadık Tural’ın yazdığı makalelerden oluşan kitaplar incelendiğinde görülecektir ki, yıllardan beri bir akademisyen bilim

adamı olarak Atatürk Kültür Merkezi ile Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı olarak görev üstlenmesi ve kültürümüze en üst düzeyde hizmet üretmesi hiç de tesadüfî değildir.

Sadık Tural'ın 1970'li yıllardan itibaren çeşitli dergilerde (**Töre, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Bilge** vb.) çıkan makaleleriyle çeşitli zamanlarda yayımlanan kitaplarındaki görüşler, arayışlar, ortaya konulan çözümler günümüzde yeniden incelenmeli; 1990'dan sonra değişen dünya düzeniyle bundan nasibini alan Türkiye'nin ve Türk insanının kültürel yapısındaki “**mazî ile hâl; hâl ile istikbâl**” kavramları içindeki yeri irdelenmeli; bir akademisyen, bir bilim adamı, bir düşünce ve gönül insanı yıllardır kültürümüze üst kademelerde yön veren bir bürokrat olarak görev yapan, bu milletin bir ferdi olmanın gururunu ve önemini iyi bilen **ustaya**, görevimizi; o'nun tabiriyle “**düşünmek, eleştirmek, eleştirilmek bir ihtiyaçtır.**” anlayışını ortaya koyup uygulamaktan geçecektir. Bu ifadelerimi, tarafsız bir akademisyen kimliği içinde ICANAS gibi 133 yıldır devam eden uluslararası bir kongrede sunmama izin veren sempozyum hazırlayıcılarına şükran borcumu ifade etmek isterim. Onun bütün eserlerini taramak suretiyle, bu tezimizin yüzü aşkın delili bulacağına olan inancımız tamdır.

KAYNAKÇA

Köklügiller, Ahmet, (2004e), **Atatürk'ten Düşünceler ve Özdeyişler** İstanbul: Yuva Yayınları.

Tural, Sadık, (2006a), **Tarihten Destana Akan Duyarlılık**, 5. Baskı, Ankara: Yüce Erek Yayınevi.

-----, (2006b), **Bilgelerin Yolunda**, 4. Baskı, Ankara: Yüce Erek Yayınevi.

-----, (2006c), **Zamanın Elinden Tutmak**, 5. Baskı, Ankara: Yüce Erek Yayınevi.

-----, (2006d), **Sorulara Cevaplar**, 3. Baskı, Ankara: Yüce Erek Yayınevi.

